

درس هفتم

جامی: نورالدین عبدالرحمان جامی، شاعر قرن نهم هجری است. وی به دلیل محل تولد خود «جام» و به علت دوستداری شیخ الاسلام احمد جام «جامی» تلخیص می کرد. دیوان اشعار، هفت اورنگ (شامل هفت مثنوی به تقلید از خمسه نظامی)، نفحات الانس و بهارستان از آثار وی می باشند.

مثنوی

یک قالب شعری است. مثنوی یا دوتایی که هر بیت آن قافیه ای مستقل دارد و هیچ کدام از قافیه های هر بیت به دیگری ارتباطی ندارد. بیتهدار مثنوی محدود نیستند و برای داستان های طولانی استفاده می شوند. مهمترین مثنوی های فارسی عبارتند از: شاهنامه فردوسی، بوستان سعدی، مثنوی مولوی و لیلی و مجنون نظامی است.

به نمونه ای از مثنوی مولوی که به صورت داستان (شعر) بیان شده است توجه کنید. داستان مربوط به حضرت موسی (ع) و چوپان است. چوپانی با زبان ساده و بی آرایش خود با خدا صحبت می کرد. موسی (ع) به خاطر اینگونه صحبت کردن، چوپان را سرزنش نمود. از طرف خداوند بر موسی (ع) وحی آمد که تو چرا باینگونه صحبت کرده ای و او را از من دور ساختی. موسی (ع) به دنبال چوپان رفت و او را پیدا کرد و از او عذرخواهی کرد و پیام وحی را به وی رسانید.

دیدم موسی یک شبانی را به راه	کوهمی گفت: ای خداوای اله
تو کجایی تا شوم من چاکرت؟	چارقت دوزم، کنم شانه سرت
دستکت بوسم، بمالم پایکت	وقت خواب آید، بروم جایکت
ای خدای من، فدایت جان من	جمله فرزندان و خان و مان من
ای فدای تو همه بزهای من	ای به یادت هی هی و هیهای من
گرتورا بیماری آید به پیش	من تو را غمخوار باشم همچو خویش
گفت: موسی، حال خیره سر شدی!	خودم مسلمان ناشده کافر شدی!
این چه ژاژست و چه کفرست و فشار	پنبه ای اندر دهان خود فشار!

گفت: موسی دهانم دوختی
جامه را بدرید و آهی کردتفت
و حی آمد سوی موسی از خدا:
تو برای وصل کردن آمدی
ما برون را ننگریم و قال را
ملت عشق از همه دین ها جداست
چونکه موسی این عتاب از حق شنید
عاقبت دریافت و اورا بدید
هیچ آداب و تربیتی مجوی
هر بیت دارای قافیه ای جداگانه است.

نمونه سؤال

■ یک نمونه ادبیات تعلیمی از شاهنامه یا مثنوی بیابید و بنویسید.